IL-KOTBA TAT-TESTMENT IL-ĠDID

It-Testment il-Qadim, mimli bil-wegħdiet tal-Miġja tal-Messija, il-Feddej tal-bnedmin. Meta deher lil ħanin Alla li kien wasal iż-żmien, dawn il-wegħdiet kienu mwettqa. Il-Profeti kienu ħabbru bir-reqqa kollha min kellu jkun dan il-Feddej. Il-Messija kellu jitwieled mill-qabil ta' Ġuda, kellu jkun minnisel ta' David, ommu kellha ssir omm imma tibqa' safja; kellu jitwieled fiċċkejkna belt ta' Betlehem, u l-Profeta Danjel, saħansitra għarraf iż-żmien meta kellu jidher il-Mistenni tal-Ġnus. Ma kienx fadal għajr li xi ħadd juri b'sebgħu lil Messija, u dan għamlu wkoll l-aħħar u l-akbar fost il-Profeti. San Ġwann il-Għammied, meta fuq xatt ix-xmara lemaħ ġej lil Ġesù u qal lis-semmiegħa tiegħu: "Hawn hu l-Ħaruf ta' Alla! Hawn hu dak li jarfa' l-ħtijiet taddinja!"

Din l-aħbar tajba, kif tassew tfisser il-kelma Griega 'Evangeljon' Vanġelu, ma kenitx tfisser ħaġa oħra għajr li s-Saltna t'Alla kienet fil-qrib. Kien wasal il-Feddej li bil-ħajja u l-ħidma tiegħu kellu jifdi lid-dinja mid-dnub u mill-jasar tad-demonju. Din l-aħbar kull imkien: f'Ġerusalem, fis-Samrija, fil-Palestina: mad-dinja kollha, sa ġewwa Ruma. L-Appostli kienu l-Profeti tal-Għaqda l-Ġdida. Kif fil-Għaqda l-Qadima Alla bagħat lil Profeti, li kienu jitħaddtu f'Ismu, hekk fl-Għaqda l-Ġdida Sidna Ġesù Kristu bagħat lil Appostli, li kienu jitħaddtu f'Isem Kristu. Ġesù kien qalilhom: "Ma tkunux intom li titkellmu, imma Ruħ missierkom li titkellem fikom". U għal hekk qalilhom ukoll: "Min jisma' lilkom, jisma' lili; u min imaqdar lilkom, imaqdar lili." L-Insara fehmu tajjeb din it-tagħlima, u fil-persuna ta' l-Appostli kienu jaraw il-persuna ta' Kristu. Hekk qal Serapjon u s-Santi Padri, kif ukoll il-kittieba u l-għorrief kollha tal-knisja.

Iżda kif l-Appostli nqdew bil-kelma ma' dawk li kienu qrib tagħhom, hekk ukoll inqdew bil-kitba ma' dawk li kienu bgħid minnhom. U kif il-kelma tal-Appostli kienet tkun milqugħa bħala l-kelma ta' Kristu, il-kelma t'Alla, hekk ukoll il-kelma miktuba tal-Appostli, il-kitba tagħhom, kienet tkun magħrufa bħala l-kitba ta' Kristu, t'Alla. Fi kliem ieħor, il-kotba tal-Appostli kienu jkunu magħrufa bħala kotba ispirati u kanonki.

Mhux l-Appostli kollha nqdew bil-kitba, u ħadd fost dawk li kitbu ma kellu l-fehma li jikteb dak kollu li tiġbor fiha l-Fidi Nisranija; l-Appostli kitbu meta deherilhom li kienet meħtieġa l-kitba; u kitbu mhux biex ifissru l-Fidi Nisranija kollha, għax ma kitbux Katekiżmu; imma kitbu dak li deherilhom li kien meħtieġ. Meta dawk ta' Korintu bagħtu jistaqsu lill-Appostlu Missierna xi ħwejjeġ fuq iż-żwieġ, San Pawl weġibhom. Kieku ma saqsewhx huma, aktarx li ma kien isemmi xejn.

Il-kitba tal-Appostli kienet milqugħa b'għożża kbira, kif ta' bil-ħaqq kien jixirqilha. San Pietru fit-Tieni Ittra tiegħu, isemmi ġabra ta' ittri li kien kiteb San Pawl, għad li ma nistgħux ingħidu sewwa liema kienu. Minn xi papiri, magħrufin bl-isem ta' Chester Beatty, nafu li f'nofs it-tieni mitt sena wara Kristu, fl-Eġittu ta' Fuq, kienet tinsab ġabra tal-erba' Vanġeli tagħna; u fl-aħħar tat-tieni seklu, il-framment ta' Muratori, isemmi l-biċċa l-kbira tal-kotba tal-Għaqda l-Ġdida: l-erba' Vanġeli, l-Atti tal-Appostli, tlettax-l Ittra ta' San Pawl (barra dik tal-Lhud), tliet Ittri Kattolki, u l-Apokalissi ta' San Ġwann.

Mhux kull wieħed minn dawn il-kot-

ħa kien magħruf bħala spirat u kanonku, minn kull ħadd u kull imkien. Fosthom kien hemm seba' — l-ittra lill-Lhud, it-Tieni Ittra ta' San Pietru, it-Tieni u t-Tielet Ittra ta' San Ġwann, l-Ittri ta' San Ġakbu u ta' San Ġuda, kif ukoll l-Apokalissi — li damu ħafna ma ingħarfu minn kull ħadd u kull imkien bħala kotba spirati u kanonki. Nistgħu ngħidu li dil-kwistjoni ma kenitx maħlula għajr fil-Konċilju ta' Trentu, meta fir-rabgħa Sessjoni, fit-8 t'April 1548 iddefinixxa liema huma l-kotba spirati u kanonki u fosthom semma kull wieħed minn dawn il-kotba.

Barra minn dawn il-kotba kien hemm oħrajn miktubin u mxandrin aktarx bl-isem ta' xi Appostlu, li minn xi Santi Padri jew kittieba Insara kienu meqjusin bħala spirati u kanonki, għad li ta' bil-ħaqq ma kenux. Fost dawn wieħed jista' jsemmi t-Tagħlim tat-Tnax-l Appostlu, l-Ittra ta' San Barnaba, l-Evanġelju ta' San Ġakbu u ħafna u ħafna kotba oħra, li għandhom importanza m'hix żgħira għat-tagħlim Nisrani fl-ewwel żminijiet tal-Knisja. Ngħidu mill-ewwel li uħud minn dawn il-kotba , għad li ma humiex spirati u kanonki, kif xi ħadd kien ħasibhom, huma b'dana kollu kotba tajba. Imma oħrajn huma kotba li kienu mxandrin minn eretki bl-isem ta' xi Appostlu, biex iqarrqu b'min jaqrahom.

Minn dan nistgħu naraw li l-ewwel żmenijiet tal-knisja Nisranija kien hemm ħafna kotba; kien hemm il-kotba mqaddsa li kienu magħrufin minn kull ħadd bħala ispirati u kanonki, bħal ma huma l-erba' Vanġeli, l-Atti tal-Appostli, l-Ittri ta' San Pawl, barra minn dik tal-Lhud, l-ewwel Ittra ta' San Pietru u l-ewwel waħda ta' San Ġwann. Kien hemm imbagħad seba' kotba oħra: l-ittra lil-Lhud; it-Tieni ittra ta' San Pietru u t-tieni u t-tielet ta' San Ġwann; l-ittra ta' San Ġakbu u San Ġuda u l-Apokalissi, li għad li kienu spirati u kanonki bħall-oħrajn, ma kenux magħrufa b'hekk mill-ewwel minn kull ħadd u kull imkien, u li sallum, il-Protestanti ma jżommuhomx bħala spirati u kanonki. Kien hemm ukoll kotba, bħat-Tagħlim tat-Tnax-l Appostlu, l-ittra ta' San Barnaba u oħrajn, li għad li ma kenux spirati u kanonki, għal xi żmien, minn xi kittieba, kienu maħsubin li kienu. Fl-aħħarnett kien hemm kotba miktubin minn eretki u mxandrin bl-isem ta' xi Appostlu, sabiex iqarrqu bl-ewwel Insara.

Kif waslet il-knisja biex tagħraf tassew liema kienu l-kotba spirati u kanonki, tagħżilhom mill-oħrajn u tgħaqqad f'ġabra waħda l-kotba kollha tat-Testment il-Ġdid?

X'uħud jaħsbu li San Ġwann l-Evanġelista, li kien l-aħħar wieħed li miet fost l-Appostli, qabel ma temm ħajtu, għarraf lil knisja liema kienu l-Kotba Mqaddsa tat-Testment il-Ġdid.

Dil-fehma ma hiex imsejsa fuq l-ebda stqarrija tal-kittieba tal-qedem. Ebda wieħed mill-kittieba ewlenija ma semma xejn fuq dan. Nistgħu ngħidu li l-ġrajja nfisha li xi kittieba ma laqgħux seba' minn dawn il-kotba tat-Testment il-Ġdid bħala spirati u kanonki, u oħrajn laqgħu bħala spirati u kanonki kotba li ma kenux, turi ċar li dan il-għidud fuq San Ġwann ma hu xejn minnu.

Hemm fehma oħra, li lilna togħġobna iżjed, li tgħid li l-kotba tal-Appostli kienu jkunu magħrufin mill-Insara bħala spirati u kanonki. Għal hekk malli wieħed kien jasal li jagħraf li dan jew dak il-ktieb kien ġej minn Appostlu, kien jilqgħu bħala spirat u kanonku. Din il-fehma taqbel sewwa mal-ġrajja li s-seba' kotba spirati u kanonki, li għal xi żmien ma kenux magħrufin

bħala spirati u kanonki, għad li ma kienux, huma magħrufin bl-isem ta' xi Appostlu, għad li dan ma hux minnu.

Iżda xi ħadd jista' jgħid: Fost il-kotba tat-Testment il-Ġdid hemm il-Vanġelu ta' San Mark u wkoll ta' San Luqa, kif ukoll l-Atti ta' l-Appostli, li huma miktuba mnn San Mark u minn San Luqa, li ma kienux Appostli. Kif immela, dawn il-kotba kienu minn dejjem magħrufin bħala spirati u kanonki, u qatt ma kien hemm l-ebda dubju fuq l-ispirazzjoni u l-kanoniċità tagħhom?

Għal din il-mistoqsija nwieġbu li t-tieni u t-tielet Vanġelu kienu minn dejjem magħrufin bħala Vanġeli ta' San Pietru u ta' San Pawl. San Mark kien dixxiplu ta' San Pietru u ma għamilx ħaġ'oħra għajr li niżżel bil-miktub it-tagħlim ta' San Pietru. San Ġustinu f'nofs it-tieni seklu jsemmi ħwejjeġ li jinsabu fil-Vanġelu ta' San Mark u jgħid li qrahom fil-Vanġelu ta' San Pietru. Hekk ukoll San Luqa magħruf bħala dixxiplu ta' San Pawl u l-kitba tiegħu magħrufa bħala t-tagħlim ta' San Pawl.

Minn dan naraw li l-kotba tat-Testment il-Ġdid huma l-kotba tal-Appostli, li barra mill-priedki tagħhom li jinsabu fit-tradizzjoni Divina, ħallewlna wkoll bil-kitba dak it-tagħlim li deherilhom li kellhom iħallu wkoll bil-kitba, u dawn huma l-kotba tat-Testment il-Ġdid.

P. SERAFIN M. ZARB, O.P.

IX-XIRKA TA' QUMRAN

Wara li tkellimna ftit (fil-ħarġa ta' qabel din) fuq il-fdalijiet li nsabu fl-egħrien ta' qrib il-Baħar Mejjet, issa naraw x'nistgħu nitgħallmu mill-kitba li nsabet f'Qumrân. Billi ħafna minn din il-kitba titħaddet fuq il-ħajja u t-twemmin tar-Rħieb ta' dik ix-Xirka, kienu jew ma kienux Essenîn, minnha wieħed jista' jagħraf dawn ir-Rħieb tad-deżert x'għamla ta' nies kienu.

Kif rajna d-darba l-oħra, huwa magħruf li dix-Xirka nġabret f'dak id-deżert għall-ħabta ta' żmien Ganni Hirkânu, fi tmiem it-tieni mitt sena qabel Kristu. Dak iż-żmien kien jinsab xi raġel qaddis, li kien meqjus ħafna fost il-Lhud, imma li għal tjubitu kien maħqur mill-kbarat tagħhom. In-nies kienu tawħ l-isem ta' "Mgħallem is-Sewwa". Dana fl-aħħar telaq minn Ġerusalem u tbiegħed mill-Qassisin, li daqs kemm kienu ħżienu,kienu saħansitra jixxierku mal-Pagani. Mar inġabar fil-barr, in-naħa tal-Baħar Mejjet u kotra ta' nies telqu huma wkoll minn Ġerusalem u marru miegħu. U hekk bdiet ix-Xirka tal-Qumran jew Essenin.

IHEJJU TRIQ IL-MULEJ

Mill-kitba ta' dawn in-nies jidher li l-fehma tagħhom kienet li jitħejjew għal miġja tal-Messija, biex meta hu jiġi, huma jkunu mill-ewwel li jmorru miegħu u jgħinuh ibiddel id-dinja, minn dinja tal-ħażen għal dinja tat-tieba, jitbdew minn Ġerusalem. Għelhekk inghaqdu f'għaqda waħda, bgħid mill-għawa tad-dinja u t-tinġis, jgħakksu ġisimhom bis-sawm u jfaħħru 'l Alla bit-talb, u jaħsbu dejjem fuq il-liġi tiegħu, biex jgħarfu rajħ u jħarsuh sewwa u hekk iħejju ruħhom għan-nisel il-ġdid ta' wlied Adam, jiġifieri għas-Saltna t'Alla.

Lil kull bniedem ġdid li kien imur biex jidħol magħhom kienu jagħtuh fost oħrajn, dawn it-tusijiet: "...li jfit-